

זה רק אור הירח

שמעון צימר: צימר מתחת לירח, ספריית פועלים 2010, 151 עמ'

בבית אבות ומבקשת לברוח משם ולהאכיל משהו במרק עוף. איש אחד הנראה ככפיל של יהורם גאון, וסופר נידח בשם שמעון צימר, המבליה לרגע בסיפור, פעם אחת כמנקה בבית המלון ופעם נוספת כהומלס שיכור הנוקק לטיפול רפואי בבית החולים. זוהי גלריה של דמויות מוכות, שנפגשות על ציר חיים הנמתח מחולשת גוף ונפש ועד אומללות קיומית נוראה.

אף על פי כן, הללו מתאורות לא אחת בהומור מריר וכובש, דבר ההופך את הקריאה בצימר מתחת לירח למעין סבל מענג. בסיום היצירה הזאת, בתיאור עוצמתי אפוקליפטי של השתוללות הטבע, כאשר אפילו האפשרות האנושית להרגיש נשללת מאיש זקן וכפוף אחד, המשוטט אבוד ברחוב כשהוא נושא שקית ובתוכה בגדי אמו המתה, יורדת חשכה מדכדכת על הלב. צימר מצייר עולם קודר בו שולטים רוע, אלימות, בדידות, עליבות וייאוש קיומי. על רקע אלו, אורו הקלוש של הירח עשוי לסמל אולי שביב תקווה, אך עד מהרה מתברר שזוהי תקוות שווא. כאן מהדהדות מילותיו של אביב גפן: "כשאלוהים ברא ת'חושך / הוא ברא לנו ירח / שיראו איך אנחנו פוחדים / את הירח שם גבוה / שלא נוכל לנגוע / ויש כמה שעדיין מנסים / הילדים במשברים / ההורים כחולים סגולים / והאור שמלווה אותם צורח / זה אור הירח / זה רק אור הירח." צימר, בכתיבתו המדודה והמכמירה, משלח בקוראיו את אור הירח, אלא שירח זה מתעתע - לרגעים הוא אמנם מאיר את הדרך, אך לרוב הוא רק מאיר בעגמומיות את צדה האפל של הנפש.

יובל פז

"אבל נדמה לו שהירח מחייך אליו, חיוך מנחם ומעודד, כמו שהוא עושה במיליוני השנים האחרונות לכל מי שאיבד את דרכו." מוטיב הירח מתפתח לאורך היצירה, ומתגלה כאמור כעין פנס המאיר את דרכם של האנשים האבודים. הופעתו או היעדרו של הירח מדגישים את הפער בין האור הטבעי והרך המסמל חמלה אנושית ומעטפת מגינה של הטבע, לבין המציאות המסנוורת, המכה ללא רחם במי שביתו לא מגן עליו עוד - "האוויר שמקיף אותו חמים ודחוס, מערסל. עיניו שבות ונעצמות. הוא פוקח אותן במאמץ ומביט סביבו. נדמה לו שהעולם הצטמצם והוא כעת שטוח ומלבני. הוא מחפש את הירח אבל במקומו תלויה בשמים נורת ניאון מזומזמת." תיאור הירח, המדמה את המתרחש בנפש, מגיע לשיאו לקראת סיום הרומן, שבו הופעתו הנוגה משתלבת בתיאור תאונת דרכים קטלנית - "ולמעלה, בשמים, ברווח שבין המגדל לבתים האחרים תלוי הירח, מלא ושטוח, צהוב וקר, כמו עין גדולה ללא אישון של דינוזאור או ציקלופ ענק, שמביטה אל תוך תוכו ללא כל רחמים."

לאורך היצירה כולה נתונות דמויות הילד ואמו בקונפליקט עם אב המשפחה, עורך דין חם מזג, שנוכחותו מועצמת דווקא מעצם היעדרותו. חסרונו של האב מכונן את היחסים המורכבים בין האם ובנה, ומשית על הרומן מעטה של מסתורין, ומתח הנבנה מתחושה שמהרע עומד לקרות. נוסף על אלו, מהלכות ברומן דמויות נוספות, אף הן בתהליך מואץ של הידרדרות. כך למשל דמותו של גד, לשעבר כותב הנאומים של ראש העיר, וכעת גבר מזדקן פרוורטי, שתא משפחתו גווע לאטו. גד עוקב בדאגה אחר דעיכתה של אמו הקשישה, אשה קשה המתגוררת

מערכת יחסים מרתקת בין אם לבנה מוליכה את עלילת צימר מתחת לירח, ספרו החדש והמצוין של שמעון צימר. הילד אבנר ואמו המתגוררים בבנימינה, יוצאים לחופשה פתאומית במלון מוזנח בתל-אביב. הילד המהורהר, טרוד מפני עתיד מעורפל ומאיים, מנסה להתחקות אחר הסיבה ליציאה הבהולה מן הבית. כאשר הוא חושד בכוונתיה של אמו, הוא בורח מהמלון ויוצא למסע קצר ומטלטל שבו הוא נחשף לצדדיו העגומים של עולם המבוגרים. ברישום מדויק ואותנטי מתוארת התבוננותו המיוחדת והתמימה של הילד על החיים, כפי שאלו מצטיירים דרך תודעתו כשילוב ציורי צבעוני וחי בין העצוב למצחיק: "על אחד מקירות המעלית כתב משהו בטוש אדום 'זיווה החרמנית נדפקת בתחת'. הוא לא יודע מה זה 'חרמנית', מה שמקשה עליו להבין את המשפט בשלמותו. הוא חוזר ותוהה על משמעות המילה אבל לא מצליח אלא לקשר אותה להר החרמון, שם ביקרו פעם וצפו באנשים מחליקים על השלג. והוא מבין שהכוונה לאיוו ויווה שגרה כנראה על הר החרמון ונדפקת בתחת; עובדה שאיננה מפתיעה אותו, מפני שמאחד הסרטים בערוץ המדע הוא למד שיש אנשים שמזדווגים מאחור, כמו בעלי חיים." כך, במבט משולב של ילד בן עשר עם השכלה טלוויזיונית בסיסית ומספר מעט ציניקן, המדבר כמו משהו שמספר מעשייה חביבה למבוגרים: "אבל כיוון שאנחנו סולדים מדיבובו של הבנאלי וההמוני... נמשיך בסיפורינו" - רוקם צימר במקוריות נוגעת ללב את עלילת חייהם המתפוררים של גיבורי הרומן.

הילד אבנר הולך ושוקע בכאוס המשפחתי שבו מתנהלים חייו. הוא מתאמץ מאוד לחשוף את סוד היחסים בין אביו ואמו, ובשל ניסיונם הכושל לחסוך ממנו את העמידה מול האמת, הוא מוצא עצמו חרד להם ולגורלם. בתוך כך הוא נסחף לביצוע מעשה נורא, שאיננו אלא שחזור קיצוני של הקשר ההרסני בין הוריו ותוצאת המצוקה הנפשית שבה הוא נתון. חשיפתה של האמת מתבררת כבלתי נמנעת, אך ככל שהדבר מתעכב ונדחה, כך מצטברים משקעים כבדים של פחד ומועקה בנפש הרכה המאיימת להתפקע.

צימר מתחת לירח הוא ספר חמוץ-מתוק. יש בו שילוב מזהיר בין המחוספס והצורב ובין המעודן והפיזיטי. אותו ילד שובה-לב, הנחשף למעשי זימה המתרחשים בחצר אחורית הניבטת מחדר המלון שבו הוא נמצא, עסוק גם בחיפוש "פניו הטובות של הירח". ההתנגשות החזיתית של דמיון פורה ובריא במציאות מנוונת וחולה, מותירה את הילד הזה לחסדי הירח, שמשמש לו אובייקט חלופי למילוי החסך ההורי ממנו הוא סובל -

חצי

לואיס אונגר

מאנגלית: אורית קרוגלנסקי

זאת שמלה או חצאית

זאת שְׁמֵלָה או חֲצָאִית

אֲנִי שׂוֹאֵלֶת אֶת הַמּוֹכֵר

וְיֹדְעֵת מֵרֹאשׁ אֶת הַתְּשׁוּבָה

"גַּם וְגַם" הוּא אֶמֶר לִי

הָאֵם עֲשִׂיתִי אֶת עֲצֵמִי טְפֹשׁוֹת חֲשֵׁבֶתִי

הָאֵם כִּךְ אֲנִי מִתְמוֹדֶדֶת עִם גְּבָרִים

השאלה הראשונה של לואיס אונגר היא שאלה ברורה, והתשובה "גם וגם" היא תיפוף על הטמטום של התודעה. שתי השאלות האחרות הן כבר שני מיתרים על גיטרה בס. צליל עמום האוטם את האוזניים שוויתרו מזמן על שמיעת התשובה. ובכלל, איוו אקרובטיקה יפה עושה המשוררת לסימן השאלה המתיישר לסימן קריאה.

רוני סומק